

ÚSTR pátrá po osudech lidí zavlčených po skončení války do Sovětského svazu

Tisková zpráva

Praha 7. května 2020 K 75. výročí konce 2. světové války v Evropě zveřejňuje Ústav pro studium totalitních režimů **portréty 23 vybraných osob zavlčených po porážce nacismu z Československa do sovětských věznic a táborů Gulagu**. Díky výzkumu nedávno odtajněných ukrajinských archivů NKVD, pozůstalostí, místních archivů a rozhovorů s pamětníky se daří rekonstruovat i české veřejnosti dosud neznámé životní osudy zavlčených.

Výzkum ÚSTR navazuje na činnost již zaniklého sdružení **Oni byli první**, které od počátku devadesátých let usilovalo o připomínku a odškodnění lidí odvlčených po válce z Československa do Sovětského svazu. Sovětská kontrarozvědka Smerš zatýkala zejména ruské a ukrajinské emigranty či nejvyšší politické a intelektuální představitele podkarpatských Rusínů.

„Jak dokládají dva uveřejněné portréty Rusínů Andreje Patruse a Pavla Cibere souzených v souvislosti s Helidorem Píkou, vlna zatýkání a odvlékání do Gulagu se na Podkarpatské Rusi neomezila na první poválečné dny. Naopak se zintenzivnila až po jejím záboru a následné sovětizaci, která se naplno rozběhla až v roce 1947,“ upozorňuje historik ÚSTR **Jan Dvořák**.

Jen v Praze bylo během první vlny zatýkání od 11. do 31. května 1945 zadrženo několik desítek až stovek osob, výzkumem je zatím potvrzeno 104 případů. Odhady celkového počtu zavlčených po válce z českých zemí se pohybují okolo 300 osob, do Československa se jich vrátilo asi sedmdesát.

„Začátkem tohoto roku jsme požádali archiv Bezpečnostní služby Ukrajiny o řešerši sedmdesáti vytipovaných osob ukrajinského původu, které byly uneseny v roce 1945 z Československa do SSSR. Nalezené vyšetřovací spisy NKVD k čtyřiceti z nich zatím nemohly být kvůli epidemii koronaviru převezeny do našeho [digitalizačního pracoviště ve Lvově](#) a odeslány do Česka. Na základě již získaných spisů však můžeme odvodit, jak se zavlčenými Sověti zacházeli. Mnoho z nich totiž vyšetřování, případně práci v Gulagu nepřežilo,“ říká historička ÚSTR **Anna Chlebina**, která se zabývá historií [Ruské pomocné akce](#).

Česká republika v roce 2002 přijala spoluzodpovědnost za osudy zavlčených a přiznala odškodnění v 57 prokázaných případech. *„Kdyby mělo sdružení **Oni byli první** přístup k ukrajinským archivům jako my, bylo by odškodněných zřejmě daleko více,“* dodává **Jan Dvořák**.

Tisíce československých občanů či krajanů usazených na sovětském území se staly oběťmi politických represí v SSSR. Výzkum dosud potvrdil 1230 poprav osob s českými kořeny, zejména během Stalinova „Velkého teroru“ na konci 30. let minulého století. Tábory Gulagu v letech 1930–1960 prošlo přes deset

tisíc Čechoslováků, tisíce z nich leží v masových hrobech rozestých po celém ruském území. Ústav pro studium totalitních režimů usiluje o zdokumentování a připomínku obětí sovětských represí i v Ruské federaci, jak ukazují např. příspěvky historika ÚSTR **Adama Hradilka**, vedoucího projektu *Dokumentace politických represí v Sovětském svazu*, na zasedáních Česko-ruského fóra v [Praze](#) v roce 2018 a [Moskvě](#) v roce 2019 i [zpráva o našich projektech v Moskvě](#).

Zveřejněné informace o vybraných zavlčených osobách najdete na [webu ÚSTR](#).

Kontakty pro média:

Adam Hradilek, historik ÚSTR, email: adam.hradilek@ustrcr.cz, tel: 725 002 102

Jan Dvořák, historik ÚSTR, email: jan.dvorak@ustrcr.cz, tel. 728 156 945